

Julmarknader i Europa

Ett urval av Ingemar Carlsson

2015

Weihnachtsmarkt

Tallinn - Riga

Tyskland

Polen
freihalten

Åbo

Sverige

Österrike

Några fler

Julmarknad är en tradition som har hållits i århundraden i alla huvudstäder, städer och byar i Europa. De största drar miljontals besökare.

Från mitten av november rullar hundratals bussar från Sverige söderut med turister som planerar sina inköpsresor inför december.

De flesta bussarna kommer inte längre än till Lübeck, som sedan flera år har den mest kända julmarknaden, men det finns många fler att upptäcka och besöka.

Kom ihåg att dubbdäck är förbjudna i Tyskland liksom GPS som varnar för fartkontrollkameror. Köp också miljödekalmärken.

Julmarknaden i Tallinn – en av Europas bästa

Den som vill uppleva en julmarknad som den var förr i tiden skall åka till Tallinn, den gamla hansastaden på andra sidan Östersjön.

Den 21 november och drygt en månad framåt förvandlas Rådhusstorget och gränderna i Gamla stan till en sagolik julmarknad.

Försäljningsstånden är fyllda med hantverk och juldekorationer. Här finns ett stort utbud av estniska delikatesser och konsthantverk. Till exempel honung, bivaxljus, varma ylletröjor, lapptäcken, raggsockor, hattar, juldekorationer, glas och porslin.

Mitt på torget tronar en ståtlig julgran.

Tallinn är fortfarande mycket prisvärt. Hit åker man på en weekendresa med flyg från Stockholm, som bara tar en dryg tim-

me, eller varför inte en kryssning,

Julmarknaden i Tallinn har bland annat toppat den engelska tidningen Times lista över Europas bästa julmarknader.

Lång tradition i Riga

Riga är en annan spännande destination på andra sidan Östersjön.

I Riga firar man nämligen jul två gånger per år. Den protestantiska och katolska befolkningen firar julafton den 24 december. De personer som är ryskt ortodoxa och som följer den Julianska kalendern firar i stället jul den 7 januari.

Julmarknaden äger rum på torget i den Gamla staden.

Här säljs bland annat konsthantverk, varmt vin och pepparkaksfigurer, stickade vantar och handgjord konst.

Dagens jultraditioner började enligt historiker i Riga. Det sägs att det var här julgranen "föddes" år 1510 med att en grupp män, som alla hade svarta hattar på sig, klädde en gran med blommor.

När firandet var över bestämde de sig för att elda upp granen. Det påstås att männen tillhörde sällskapet av ogifta män som ägde

Svarthuvudenas Hus, en gotisk 1300-talsbyggnad med fantastiska ansiktsornament, vid Stadshustorget.

Det här huset förstördes under andra världskriget men en kopia byggdes upp i slutet av 1990-talet.

Svarthuvudenas Hus

Tyska julmarknader är världsberömda

Få länder är så hängivna julen och julmarknader som Tyskland. Från kusten till Alperna odlas traditionen med hundratals traditionsrika julmarknader att välja bland. Många är världsberömda och har fått efterföljare i andra länder, exempelvis Florens, japanska Sapporo eller Chicago.

Varje tysk stad med lite självaktning dekorerar i juletider hus, gator och torg med mängder av kulörta lyktor, fantasifulla dekorationer och glittrande julgranar.

En långt mer ny jultradition har vuxit fram i några tyska städer, som sedan några år tillbaka förvandlar sina rådhus till gigantiska adventskalendrar. Världens största sådan, med plats i Guinness rekordbok, finns i Gengenbach.

Och så har man, förstås, också en julmarknad där marknadsständerna fylls med doftande glühwein, julpynt, smaskiga korvar, godis, bakverk och konsthantverk, ofta serverade till ackompanjemang av en kör eller en blåsorkester.

Marknaderna börjar i mitten av november och håller på till de sista dagarna i december.

Trier

Åker vi 75 mil söderut från Rostock kommer vi till Tysklands äldsta stad med mer än 2000 år på nacken. Vid stranden av floden Mosel bjuds en levande tradition med julmys i december.

Julmarknaden äger rum på medeltida Hauptmarkt med den imponerande domkyrkan som kuliss.

På köpet kan vi beundra en av världens mest berömda sevärdheter: Porte Nigra, stadens forntida stadsport som blev byggd av den romerska kejsaren för två tusen år sedan.

Bernkastel-Kues

På Karlsbader Platz kan barnen föra in sina önsknings i önskebocken och ta en tur på julkarusellen, medan vuxna kan prova olika glögger och likörer.

Den största adventskalendern i området ligger intill det historiska torget i gamla stan.

En höjdpunkt på julmarknaden är fackelsimningen. Därefter stiger ”Octopus sportdykare” ned i Mosels vatten i syfte att med sina facklor ledsaga tomten och hans båt. Vid fackelsimmarnas ankomst, delar tomten ut gåvor till barnen som står längs floden.

Dresden

Tysklands äldsta julmarknad äger

rum i Dresden, ”Striezelmarkt”.

Den första redan 1434. Inte mindre än elva helt olika julmarknader ligger för dina fötter. Från de mer traditionella till medeltida.

Köln

Varje år förbereds julen i centrum av Köln. Hit kommer då miljontals besökare från hela världen för att fynda bland alla varor i de vackert utformade ständerna (eller ”Buden”).

Klassiska Rostock

Julmarknaden i den gamla Hansastaden är en av de största i norra Tyskland.

Färgstark julmarknad i Lübeck

Advent i Lübeck betyder för många besökare en speciell upplevelse. Redan anblicken av den stora granen från finska vänorten Kotka vid Holstentor och de fasadbelysta gamla saltmagasinen vid ingången till stadens centrum får julstämningen att infinna sig. Hela den gamla stadsdelen präglas i dessa dagar av en julmarknad som pågår från slutet av november till början av december alla dagar.

Runt omkring det historiska rådhuset reser över 100 utställare upp sina olika salustånd. Små träbodnar med konsthantverk, julartiklar från Erzgebirge, kryddor av alla de slag och så vidare. Allt inbjuder till besök av hela familjen. Denna julmarknad sträcker sig också längs hela Breite Strasse. Vid denna ligger förresten Nledereggers världsberömda butik och konditori. Här finns marsipan i alla upptänkliga färger och former, ett besök som den godisintresserade inte bör missa.

Sjukhus för fattiga

En av de vackraste av alla tyska julmarknader är säkerligen konsthantverks- och julmarknaden i det medeltida Heiligen-Geistsjukhuset. Från 1200-talet och fram till för några tiotal år sedan fughnerade byggnaden som sjukhus för gamla och fattiga. Numera är det ett museum och vi kan titta in i otroligt små celler, där folk bodde. Omkring 180 konsthantverkare från norra Tyskland sörjer för en riktig julstämning i kyrkohallen.

I speciella bodar finns varma våtflor och punsch, varm Glühwein (den tyska glöggen), hembakat bröd, handstöpta ljus, konstkort m m.

Düsseldorf

Julmarknaderna i Düsseldorfs historiska innerstad, ”Engelchenmarkt”, och hantverkarmarknaden framför rådhuset utgör en pittoresk kontrast till den eleganta Königsallee med sina exklusiva modeaffärer.

Berlin

Populära weekendstaden Berlin lockar med ett 70-tal olika julmarknader. Den största, med runt 2,5 miljoner (!) årliga besökare ligger mellan Jannowitzbrücke och Alexanderplatz. Här finns det mesta, inklusive ett nöjesfält med pariserhjul. Och sedan är ju Berlin så mycket mer än bara en julstad, att kombinera med en ”vanlig” storstadsweekend kanske?

Hamburg

Vackrast är den historiska julmarknaden vid Rathausmarkt. Mest galna är julmarknaden Sankt Pauli på Reeperbahn.

München

Staden kan stoltsera med fler än 25 julmarknader. Den mest älskade är Christkindlmarkt vid Marienplatz.

Kiel

Marknaderna, många med maritimt tema, är koncentrerade runt Holstenstrasse och Alter Markt, på Rådhusplatsen står pariserhjulet.

Julmarknader i Polen

Julmarknaderna i de största polska städerna är sedan ett par år en stor attraktion.

Till trestaden Gdansk, Gdynia och Sopot är det nära med färja (Nynäshamn - Gdansk eller Karlskrona-Gdynia) och ett bra tillfälle att koppla av, fira och handla.

Krakow

Den största julmarknaden, som har hållits i århundraden, äger rum på Stora torget i Krakow och lockar både internationella besökare och lokalbefolkningen.

Handlarna erbjuder ett brett sortiment av produkter såsom julgransdekorationer, handmålad prydnadsföremål, keramik, hantverk av trä, glas och lädervaror, samt smycken.

Du kan smaka rätter från grillen, t.ex. oscypki (rökt fårost från området Zakopane) och varmt vin som kallas galiciska (dvs glögg).

Det finns traditionella julgodisaker, såsom nötter i karamell, choklad och traditionella pepparkakor.

Warszawa

Warszawas julmarknad hålls på torget i Gamla stan och innehåller inte bara polska, utan också tjeckiska, litauiska, ungerska och holländska utställare.

Gdansk och Sopot

För 17:e gången äger en traditionell julmarknad rum på Targ Węglowy i Gdańsk. Nästan 200 stånd lockar besökarna med smycken, kläder, juldekorationer, och leksaker.

Jul i Sopot betyder också

promenader längs huvudgatan Monte Cassino.

Eller en promenad längs den längsta bryggan av trä i Europa (512 m). På denna finns en isbana med tillfälle att åka skridskor.

Om man föredrar ett varmare klimat kan man besöka Aquapark i Sopot som erbjuder en del vattenattraktioner.

Wroclaw

Julmarknaden äger rum i närheten av Stora torget. En av de stora attraktionerna är Sagogskogen där de små besökarna tillsammans med sina föräldrar kan träffa karaktärer från sina favoritberättelser

När vi lämnat färjan i Åbos hamn beger vi oss in till centrum. På sommaren tar vi gärna en promenad i tre trevliga kilometrar utmed Aura å. Men nu, i mitten av december, när det ligger ett lätt snötäcke på marken och en iskall vind möter oss, är det busslinje nr 1 eller taxi som gäller.

Salutorget

Vi hamnar till att börja med på det stora Salutorget. Redan tidigt på morgonen är kommersen igång kring den stora julgranen mitt på torget. Försäljarna med frusna näsor erbjuder ett annorlunda varusortiment än under övriga året.

Aurajoki

På morgonpigga ben, nåja, går vi ner till Aurajoki, ån som i åtta kilometer flyter genom staden. Åbos långa marina historia återspeglas i de många fartyg som är förtöjda utmed kajerna varav flera används som flytande restauranger.

På motsatta åstranden har Wäinö Aaltonen förevigat löparkungen Paavo Nurmi med en staty (en liknande finns utanför Olympiastadion i Helsingfors). Varför har han så bråttom? Jo, säger man, han springer efter den vackra flickan "Åbo Liljan" litet längre bort i parken.

Domkyrkan

Domkyrkans 100 meter höga torn

syns vida omkring. Inomhus har sidokapell omvandlats till öppna maousoleer för en handfull medeltida biskopar, betydande personer såsom Erik XIV:s hustru Karin Månsdotter och 1600-talets militärkommendanter, vars gravar tidigare låg i golvet.

Generalen Torsten Stålhandske, befälhavaren för det under 30-åriga kriget berömda finska rytteriet, har ett eget kapell. Deras stridsrop var "Hakkaa Päälle Suomen Poika..." "Hugg i, slå på" som vi i dag hör på friidrottslandskamperna Sverige mot Finland.

Utanför domkyrkan står Per Brahes staty. Det gör han på många platser i Finland, flitig som han var med att resa runt i landet och grunda nya städer. Han förknippas med ordspråket "Grevens tid" vilket i Finland även betydde "den goda tiden" och inte bara som vi är vana vid "i sista minuten".

Julstaden

När det börjar skymma tänds lampor i träden utmed Aura å. Offentliga platser och Klosterrbackens gamla byggnader badar i ljus. Allt får ett ombonat skimmer och Åbo gör skäl för namnet "Finlands julstad" där evenemangen avlöser varandra.

Den stora julgranen utanför domkyrkan med sina hundratals lampor lyser upp Gamla Stortorget. Det är här som den riktigt gammaldags julhandeln äger rum.

Ett hundratal försäljare har sina stånd där det framförallt är

hantverk som bjuds ut. Tomtefar och mor hälsar på barnen, glögg serveras.

Vi känner igen Brinkalahuset. Det är härifrån som förvaltningsdirektören i Åbo stad utlyser Julfreden. Det sker på julaftonen när domkyrkoklockan slagit tolv.

Talet, som hålls på urgammal finska och svenska, är en tradition alltsedan drottning Kristinas dagar med undantag av Stora Ofreden och Vinterkriget år 1939.

Man berättar om att julen är inne. Om att ofredsmäns, våldsverkars och brottslingars gärningar skall dömas som grova. Att straff skall verkställas i enlighet därmed.

Julfrid skall råda över stad och land.

Därefter spelar stadens garnisons musikkår psalmen "Vår Gud är oss en väldig borg" med sång av de närvarande. Efter nationalsången "Vårt land, vårt land, vårt fosterland" avslutas det hela med "Björneborgarnas marsch". Det hela sänds också direkt i svensk TV kl 11.00.

I Finland ligger man ju alltid en timme före oss.

Brinkalahuset

Ny utlysare av julfred är Mika Akkanen. Den nya uppläsaren av julfredskungörelsen är Åbo stads protokollchef Mika Akkanen. Akkanen svarar för internationella ärenden och protokolltjänster vid Åbo stads koncernförvaltning

Julfirande i Österrike mer än bara vintersport

I den österrikiska staden Salzburg föddes den överallt lika älskade julsången "Stilla natt, heliga natt". Författaren, Joseph Mohr, var först verksam som präst i staden och skapade tillsammans med byskolläraren Franz Xaver Gruber texten

En upplevelse för alla besökare är julmarknaden på Alter Markt.

Steyr

Steyr är en av Österrikes äldsta och vackraste städer. Den ligger ungefär halvvägs mellan Wien och Salzburg och är "Österrikes julstad". Här finns en praktfull vallfartskyrka med namnet "Christkindl" (Jesusbarnet).

Staden har också Österrikes enda bevarade mekaniska dockteater från senbarocken. Till alla barns och vuxnas glädje ges där föreställningar med en rad olika julsccener.

Slutligen finns på slottet Lamberg en julkrubba som med sin yta på 60 kvm och nästan 300 figurer är världens största.

Innsbruck

Innsbruck har inte mindre än sex julmarknader.

Här i Tyrolens huvudstad kan vi se en av världens största samlingar av julkrubbor i "Tiroler Volkskunstmuseum".

Julmarknaden i Altstadt, med sina medletida husfasader, pågår framför det 500 år gamla huset med det "gyllene taket" och är den mest traditionsrika. Hit förs den 21 december Jesusbarnet i procession.

Den stora shoppinggatan Maria Theresienstrasse förvandlas vid jultid till en enda julmarknad.

På Marktplatz står ett 14 meter högt träd av kristall.

Wiltener Platz erbjuder en stunds välkommen avkoppling i shoppandet. Här kan man köpta de finaste handarbetena liksom äta bästa maten i en mycket intim miljö.

Högt över Innsbruck ligger Hungerburg och härifrån har man en magnifik utsikt över staden. Vid jultid är det här förstas marknad och hit kommer man med en kabinbana från centrum.

Wien

Konserter med julmusik, gatumusikanter och tända julgranar skapar julstämning på gator och torg i Wien. Den mest stämningsfulla julmarknaden är kanske den på Spittelberggasse.

Speciell Wienatmosfär erbjud-

er också den stora julmarknaden på rådhusplatsen som pågår från mitten av november.

Schönbrunn

Med det förtjusande kejserliga residenset som bakgrund kan man strosa genom traditionellt hantverk och handgjorda smycken, landsbygdsspecialiteter som hemdestillerat brännvin, rökt kött, bröd och kakor, samt traditionellt julpynt. Här finns även en nyårsmarknad under nyårshelgen.

Vid Spittelberg julmarknad bildar bodarna långa rader i de trånga gränderna i området nära museikvarteren.

Utöver denna marknad finns även konst- och hantverksmarknaden Heiligenkreuzerhof framför Karlskirche, julmarknaden på universitetsområdet eller den traditionella julmarknaden på Freyungtorget.

Här är bodarna festligt dekorerade och står på rad framför det magnifika palatsets fasader kring

Julstämning i Innsbruck-

Staden Speyr har sedan 1950 ett speciellt julpostkontor. "Postamt A-4411 Christkindl". Här förser 16 anställda två miljoner brev från hela världen med stämpeln "Christ Kindl".

Fler julmarknader i Europa

Strasbourg

Det var i franska Strasbourg år 1570 som den första upplagan av det som kom att kallas "Christkindelsmärik" (Jesusbarnets marknade).

Sedan dess har Strasbourg fortsatt med traditionen och har valts till den bästa i Europa.

Lille

På Place Rihour har ett 80-tal utställare slagit upp sina stånd med regionala specialiteter. Men även produkter från Ryssland, Polen och Québec liksom från Native America.

Angers

I Angers i Loiredalen är det maten som står i centrum när det är dags för julmarknad. Den hålls på Place du Ralliement med delikatesser från regionen såväl som hela Frankrike. Här heter glöggen "vin chaud".

Bryssel

I den belgiska huvudstaden sträcker sig genom centrum en 2 kilometer lång julmarknad med festlig atmosfär i en unik miljö. Aktiviteter av hög klass, god mat och sagolika belysningar.

Birmingham

I den engelska staden Birmingham har dess Frankfurt Christmas Market blivit en favorit bland både invånare och besökare från hela Storbritannien och Europa. Den är nu den största julmarknaden utomhus i landet.

Barcelona

Julmarknaden i spanska Barcelona har ägt rum åtminstone sedan

1786. Försäljarna slår upp sina stånd framför Katedralen.

Stuttgart

"Stuttgarter Weihnachtsmarkt" är en av Tysklands mest kända tecken på att julen är i antågande.

I den gamla stadskärnan kantas sträckan mellan Schlossplatz och Marktplatz av cirka 300 knallar, som alla tävlar om den åtråvärda titeln som det bäst utsmyckade ståndet.

Bologna

Staden Bologna i Italien har flera julmarknader. Framför San Pietro katedralen från 1100-talet hittar du "Fiera di Natale" och vid Mariakyrkan ligger "Antica Fiera

di Santa Lucia". I Bologna har givetvis maten en central plats. En paradgren är snask från den gamla världen, exempelvis naturtrogna frukter av marsipan och kandade citronskal doppade i choklad. Speciellt för julen är "torrone", en nougat gjord med honung och nötter.

Vilnius

Litauens huvudstad Vilnius slår på stort under högtiden. Ända sedan millennieskiftet bjuder traditionen att det 326,5 meter höga tv-tornet förvandlas till en gigantisk julgran. På "International Christmas Charity Fair" är det olika länders ambassadspersonal som säljer sina egenproducerade varor, bland annat hemgjorda bakverk. Passa på att provsmaka litauiska specialiteter som "raguolis" och vallmokaka. Här heter glöggen "karstas vynas".

Julmarknad i Vilnius

Basel

Julmarknaden i schweiziska Basel hittar man på Barfüsserplatz och Münsterplatz och anses vara en av vackraste och största i landet. Många evenemang och specialutställningar på stadens museer berikar ytterligare inledningen på julfirandet.

Julen i Basel öppnas officiellt 18.30 den 27 November 2014 då stadens regeringschef, Dr Guy Morin, slår på jubelysningen på Münsterplatz

St Gallen

I St Gallen, ungefär sex mil öster om Zürich, slår man på stort. 700 glittrande julstjärnor hänger över gatorna och dessutom kan staden skryta med landets högsta julgran med ytterligare tusentals ljus. På julmarknaden bör du testa "biberli", ett lokalt bakverk av pepparkaka och marsipan.